

Třetí rok na waldorfském lyceu aneb co vás překvapí

Tomáš Feřtek

V seriálu, jímž se snažím naznačit, že nápad omezit waldorfské školství na Slovensku nepovažuji za šťastný, přidávám tentokrát osobní argument. Dnešní blog má tři části. V té první jen kopíruji „slovní hodnocení“, které jsem na jaře 2011 poslal waldorfskému lyceu, kam prvním rokem chodila má dcera. V druhé části dodávám, co si o té škole myslím za další rok a půl, a přidal jsem i fotografie ze sešitů. Ty doporučuji zvláště těm, kteří mají pochybnost, jestli se na waldorfských školách vůbec pořádně učí takové předměty jako je fyzika či chemie.

Takže takto vypadalo mé „slovní hodnocení“ pro pražské Waldorfské lyceum v červenci 2011. Že jsem na něm zpětně opravdu nic nezměnil, si můžete ověřit [ZDE](http://fertek.blog.respekt.ihned.cz/c1-52236510-rok-na-waldorfskem-lyceu-aneb-k-cemu-je-dobry-zememericcky-kurz) - <http://fertek.blog.respekt.ihned.cz/c1-52236510-rok-na-waldorfskem-lyceu-aneb-k-cemu-je-dobry-zememericcky-kurz>.

Nevím vlastně přesně, proč si moje dcera z těch asi tří čtyř škol, které jsme obešli, vybrala zrovna tuhle, ale hned po první návštěvě pravila rezolutně, že sem chce rozhodně chodit a alespoň za ten první rok ji to jednoznačné přesvědčení nepustilo. Mně se tu líbilo hlavně proto, že při hodinách, do kterých jsem nahlédl, bylo zcela zjevné, že se tu sice předávají informace o historických událostech, fyzikálních dějích a literárních směrech, ale ten hlavní smysl je při hodině debatovat a dospět k řešení problému vlastní cestou. Učitelé tu ani tak moc nesdělovali, jako spíš studenty vedli. Jasně, byl to den otevřených dveří, ten je vždy naleštěnější než běžný provoz. Ale zrovna tohle je věc, kterou těžko předstíráte, pokud ji opravdu neumíte. A po těch letech, co se pořád dokola mluví o reformě vzdělávání, mě prostě překvapila škola, kde se ty věci docela samozřejmě dělají.

Nevím, jestli to odečítám z veřejné debaty správně, ale řekl bych, že waldorfské školy jsou vnímány valnou částí veřejnosti jako „církevní“ ústavy spravované jakousi neznámou sektou, kam chodí děti z poblouzněných rodin, které nesnášejí cokoli technického a bůhví, jaké podivnosti tam učitelé cpou studentům do hlavy. Opakovaně jsem se setkal u známých s pochybujícím nakrabaceným čelem a otázkou: A vážně je tam něco naučí?

Naučí. Samozřejmě, od neznalého rodiče to vyžaduje trochu tolerance. Každé ráno se začíná Průpovědí, co je taková panteistická modlitba, jednotlivé předměty se tu učí v epochách, takže tři týdny máte každé ráno matematiku, pak další tři týdny dějepis... Když dlouho chybíte, je to trochu problém, absence se tu netrpí. I na lyceu, tedy fakticky gymnáziu, jsou řemeslné dílny – například v prvním ročníku si každý student vyrobí malířský stojan. Kromě tělocviku je tu eurymie, což se dá nejspíš pojmenovat jako tanečně – slovně – pohybová výchova, a prváci letos absolvovali i kurz lidových řemesel na Slovensku a zeměměřičský kurz.

Tohle všechno jsem věděl předem, tak mě to příliš nepřekvapilo. Jestli jsem byl něčím udivený, pak náročnosti, přísnosti a důsledností. Dobrá střední škola má podle mě studenta zpočátku pohltit. To je přesně věk, kdy je to potřeba. Kdy, pokud dítě pro něco zapálíte, hoří jasným plamenem poznání. Tady jsou nároky docela vysoké a škola na nich trvá. Nijak agresivně, ale důsledně. A na třídních schůzkách – další překvapení, jak příjemný je to zážitek – vede rodiče k tomu, aby ani doma dětem neustupovali a nenechali je lenivět, vymlouvat se na nevolnosti a uhýbat před povinnostmi.

Časem pochopíte, tedy alespoň já to tak vnímám, ať nemluvím za jiné, že hlavní klad waldorfského lycea je v provázaném a promyšleném systému. Tady se neučí oddělené předměty, tady se učitelé domlouvají, kdy, co a jak dělat, aby to odpovídalo vývojové fázi, v níž studenti jsou, a popostrčilo je to dál jako osobnosti, které poznávají svět a zkoušejí se v něm orientovat.

Docela dobře se to dá ukázat právě na tom zeměměřičském kurzu na konci prvního ročníku. Proč se něco takového dělá? Asi jen málo studentů uvidí teodolit v životě alespoň ještě jednou. Ale tady nejde o to, vychovávat zeměměřiče. Na tom kurzu každá skupina studentů dělá svůj kus mapy. Pak ji musí dát dohromady. Když neudělá svůj díl přesně, s těmi ostatními se nesejde. A musí začít měřit zase od začátku. Pro studenty, kteří přišli z velmi různých základních škol a přesnost a důslednost není obvykle jejich nejsilnější stránkou, je to velmi praktické školení. Když nejste přesní, je vaše práce k ničemu. Musíte se naučit spolupracovat v malé skupině, musíte se umět domlouvat s kolegy z jiných skupin. Pochopíte, že v práci a na světě jste závislí na ostatních. Že jste první? Fajn, ale k čemu vám to je? Teprve když pomůžete i ostatním, aby dosáhli stejně dobrého výsledku, může vzniknout funkční dílo – společná mapa. Ze zkušenosti vím, že takhle elementární pravidla týmové práce občas nejsou vlastní ani lidem po vysoké škole, takže mi ten zeměměřičský týden v letně deštivém Harrachově přijde mimořádně užitečný.

A vadí mi na té škole něco? Ano, sem tam. Třeba když dcera už v prváku přinese domu knížku, co se jmenuje nějak jako Udělám státní maturitu a uvnitř je souhrn všeho toho, co si stát představuje pod správným vzděláním. Prznit tím hodiny češtiny od šestnácti mi nepřijde šťastné. Ale jinak... Ptal jsem se, jestli se jí na té škole líbí. Říkala, že moc. Mně to přijde také dobré. V rámci toho slovního hodnocení by se to nejspíš napsalo: Přes drobné nedostatky celkově Vaši práci hodnotím jako vynikající.

Co si myslím po dalším roce a půl?

Popravdě řečeno ani po další víc než roční zkušenosti bych nic z těch původních tvrzení neodvolal. Během té doby mi došly ještě přinejmenším tři věci, které považují za pozitivní. Opravdu oceňuji, že tu studenti něco dělají rukama. Práce se dřevem je součástí výuky v prvních dvou ročnících lycea a pro generaci „obou levých“ mi to přijde blahodárné. Obecně platí, že je sympatické, když do téhle školy nechodí jen hlava, ale taky ruce, tělo a srdce.

Další věc, kterou jinde nemají, a přijde mi užitečná, je eurytmie – tedy předmět, kde se kombinuje pohyb se slovem a hudbou. Není to tělocvik, nejsou to taneční, pro laiky by se to snad dalo popsat jako slovně – pohybová výchova. Výsledky vidím jednoznačné. Kultivuje to chůzi, pohyb, vnímání prostoru a ostatních lidí v něm. Rozhodně něco, co dnes dětem zásadně chybí a bylo by skvělé, kdyby si z toho i školství středního proudu umělo vzít příklad.

A za třetí kritický postoj k učitelům. Tady studenti opravdu často řeší, jak kdo zajímavě učí a jsou opravdu nároční. Ostatně občasná nespokojenost s tím či oním učitelem, to byl vlastně zatím jediný problém, který jsem tu zaznamenal. Ale věru to není tak, že by studenti kritizovali ty, kteří toho po nich chtějí moc. Právě naopak. Vypěstovaná schopnost rozlišit mezi kvalifikovanou náročností a pedantickou přísností bez důvodu, a neochota se té druhé pořídit, to mi také přijde jako dobrá životní kvalifikace.

A do třetice pár obrázků ze školních sešitů.

Protože blogovací program neumožňuje přímé vložení obrázků, na ukázky ze sešitů se můžete podívat [ZDE](https://www.dropbox.com/sh/alq0tq07ijn69az/d12YII9IJG) - <https://www.dropbox.com/sh/alq0tq07ijn69az/d12YII9IJG>.

Chci na nich ukázat nejen to, že se tu standardně učí chemie, fyzika a biologie, ale také to, že se tu dbá na kultivovaný výtvarný projev, grafickou úpravu a další v životě velmi praktické věci. Mimochodem ten nejpodařenější sešit, z něhož ty ukázky jsou, patří studentovi z Bratislavy. Proč jezdí studovat střední školu do Prahy? No přece proto, že v Bratislavě zatím waldorfské lyceum nemají.